



MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ ALANINDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR ÜZERİNE BİR İNCELEME

A REVIEW OF RESEARCH IN THE FIELD OF MUSIC TEACHING

Demet AYDINLI GÜRLER¹

Öz

Bu araştırmada Türkiye’de 2010-2020 yılları arasında müzik öğretmenliği programlarında tamamlanan 340 lisansüstü tez; yıl, tür, üniversite, enstitü, anahtar kelime, konu, yöntem, çalışmaya dahil olan gruplar, örneklem/çalışma grubu büyüklüğü/belirleme yöntemi, veri toplama araçları, geçerlik ve güvenilirlik yöntemleri, veri analiz yöntemleri başlıklarına göre sayısal dağılımı açısından incelenmiştir. Araştırmada, lisansüstü tez çalışmalarının belirlenen kategoriler üzerindeki dağılımını ortaya koymak ve bu alanda yapılacak yeni çalışmalara kaynak oluşturulmasına katkı sağlamak amaçlanmıştır. Araştırma betimsel bir çalışma olup araştırmada meta- analiz yöntemi kullanılmıştır. Lisansüstü tezler incelenerek konularına göre sınıflandırılmış, tezlerin frekans (f) dağılımları yapılmış ve sonuçlar ilgili tablolarla sunulmuştur. Araştırmada elde edilen bazı bulgulara göre tezlerin; 231’i yüksek lisans, 109’u ise doktora düzeyindedir. En fazla lisansüstü tez 2010 yılında Gazi Üniversitesinde tamamlanmıştır. Araştırma kapsamındaki tezlerin bir kısmında, kullanılan örneklemin büyüklüğünden, örneklem belirleme yöntemlerinden ve geçerlik-güvenirlik tekniklerinden bahsedilmediği görülmüştür. Araştırmanın bulgularından yola çıkılarak konu ile ilgili önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Müzik eğitimi, müzik öğretmenliği, meta-analiz, lisansüstü tezler.

Abstract

In this study 340 postgraduate theses completed between 2010-2020 in music teaching program in Turkey have been examined in terms of their various characteristics (year, type, universities, institutes, keyword, subject, methods, groups involved in the study, sample study group size, sample working group assignment methods, data collection tools, validity and reliability methods, data analysis methods) and numerical distribution has been calculated according to these features. In the research, it was aimed to reveal the distribution of postgraduate theses over the specified categories and to contribute to the creation of resources for new studies in this field. The research is a descriptive study and the meta-analysis method was used in the analysis of the research data. Postgraduate theses were examined and classified according to their subjects, the frequency (f) distributions of the theses were made and the results were presented in the relevant tables. According to the findings of the research; 231 of them are at the master's level and 109 of them are at the doctorate level. The most postgraduate theses were completed in 2010 at Gazi University. In a significant number of theses, the size of the sample, sampling methods, and validity-reliability techniques were not mentioned. Based on the findings of the research, suggestions on the subject are included.

Keywords: Music education, music teaching, meta-analysis, postgraduate theses.

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Müzik Bölümü, demetag@karatekin.edu.tr, Orcid: 0000-0002-0339-336x

1. GİRİŞ

Yükseköğretimin amacı akademik düzeyde eğitim-öğretim gerçekleştirmek, yapılan bilimsel araştırma ve yayınlar ile bilgi üretmek, bilimsel deneyimleri muhafaza etmek, geliştirmek, yaymak ve yeni buluşlar ortaya çıkarmaktır. Yükseköğretim Kurumlarında ön-lisans, lisans ve lisansüstü olmak üzere farklı akademik seviyelerde eğitim-öğretim üniversitelerde yapılmaktadır. Üniversiteler; fakülte, yüksekokul, konservatuvar, meslek yüksekokulları, enstitüler ve enstitülerin alt bölümlerinden oluşmaktadır. Üniversiteler, öğrencilerin çok yönlü gelişimini sağlamanın yanında öğrencilere meslek kazandırmaya yönelik eğitim vermekte, toplumun gereksinim duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştirerek bölgesel ve küresel ölçekte sosyo-ekonomik kalkınmaya destek olmaktadır.

Lisansüstü eğitim, lisans eğitime dayalı yüksek lisans, doktora, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik eğitimlerini kapsar. Lisans derecesi almış, lisansüstü eğitim için gerekli şartları taşıyan öğrenciler istemeleri halinde lisansüstü eğitim almaya hak kazanırlar. Ülkemizde lisansüstü eğitim Yükseköğretim Kurumlarına bağlı enstitülerce yürütülmektedir. 6/11/1981 tarih ve 17506 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun Tanımlar kenar başlıklı 3.maddesi f bendinde “Enstitü: Üniversitelerde ve fakültelerde birden fazla benzer ve ilgili bilim dallarında lisansüstü, eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve uygulama yapan bir yükseköğretim kurumudur.” olarak tanımlanmıştır (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2020). Enstitülerde toplumun yaşam standartlarının yükselmesini sağlayacak, dünya bilim ve teknoloji uygulamalarında söz sahibi olabilecek çalışmalar yürütülmektedir. Enstitülerin başlıca amacı, lisansüstü öğrencilere; bilimsel araştırma yaparak bilgiye erişme, bilgiyi değerlendirme, analiz etme ve yeni sentezlere ulaşma yeteneğini kazandırmak, üniversite mezunlarının mesleklerinde uzmanlaşmasını, yeni alanlara yönelmesini, entelektüel gereksinimlerinin karşılanmasını ve akademik kariyere yönlendirilmelerini sağlamaktır (Karaman ve Bakırcı, 2010). Bilim ve/veya sanat dalında üretilen lisansüstü tezlerin alanında bilimsel açıdan yenilik getirmesi beklenir.

Eğitim araştırmalarının niteliğinin sorgulanması süreci, araştırma yoluyla ulaşılabilecek sonuçların gerçekleşmesi ve bunların kullanılabilirliği ile yine bu çalışmaların kalitesinin ortaya konması açısından önem taşımaktadır. Araştırmaların nitelikleri üzerine yapılan sentezler önemli ve gerekli bir çalışma alanıdır (Dunkin, 1996; Karadağ, 2009). Lisansüstü tezlerin kabul edilmiş bilimsel yöntemlerle analizi, çalışılan konuların derinliği ve yaygınlığı hakkında bilgiler verir ve bu sayede ilgili alanın genel görünümü de ortaya çıkmaktadır (Al, 2008; Geboloğlu, 2020). Bu analizlerin amacı gelecek için hedefler saptamak, mevcut durumun tespitini yapmak ve ileriye dönük yapılacak çalışmaları ortaya koymaktır. İçerik analizi çalışmalarında nesnellığe ve akademik ölçütlere azami özen gösterilmesi önemlidir. Ortaya konulan sonuç ve önerilerin uygulanabilir olması bu çalışmaların önemini ve etkinliğini artırır.

İçerik analizi çalışmaları daha fazla araştırmaya ışık tutar ve herhangi bir alanda yapılan çalışmaları sentezler, girişimleri teşvik eder (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bilimsel çalışmalar genellikle kendisinden önceki çalışmalarla ilişkilendirilmektedir. Literatür incelemeleri araştırmacılara ayrıntılı bilgiler sunmakta, geçmiş eğilimleri yansıtmakta ve araştırmacılara rehber olmaktadır (Karadağ, 2014). Bu bağlamda bilimsel çalışmaların analiz edilmesi o konunun derinliği ve yaygınlığı hakkında bilgiler verebilir, incelenen alanın genel görünümünü ortaya koyabilir (Karadağ, 2009).

Çağımızda bilimsel çalışma üretimi bakımından lisansüstü müzik araştırmaları değerlidir. Müzik araştırma, müzik yaşamı, kültürü, bilimi, sanatı, tekniği ve felsefesiyle ilgili olarak belli bir tasar ve düzen içinde yapılan bilinçli, amaçlı ve yöntemli arama çalışmasıdır. Buna göre müzik araştırma, (1) müziksel gerekliyi ve zorunluyu, (2) müziksel sağlamlığı ve

sağlıklılığı, (3) müziksel gerçeği ve doğruyu, (3) müziksel kolaylığı ve kullanışlıyı, (4) müziksel özgünü ve güzeli ve (5) müziksel yararlıyı ve iyiyi/değerliyi ortaya çıkarmak amacıyla yapılan bilinçli, ilkeli ve yöntemli arama süreci ve ürünüdür (Uçan, 2018). Müzik alanında yapılan araştırmaların öne sürdüğü kuramsal fikirlerin, istenen amaca ulaşması ve objektif olarak değerlendirilmesi için araştırma yöntemini kapsayan başlık içeriklerinin doğru ve geçerli bir şekilde kurgulanması gerekir. Bu nedenle çalışmaların içeriklerini, konu alanlarını, eğilimlerini, yöntemlerini belirlemek ve düzenli süreçlerde incelemek, çalışmalardan elde edilen sonuçlara göre değişimin ve/veya gelişimin olup olmadığını irdelemek önem taşımaktadır. Bu nedenle alanyazında müzik öğretmenliği eğitimi alanında üretilmiş araştırmaların incelenmesine yönelik çalışmalara rastlanmaktadır.

Müzik alanında yapılmış lisansüstü tezler incelendiğinde tezlerin ağırlıklı olarak müzik eğitimi alanında hazırlandığı görülmektedir. Bunun yanı sıra opera ve çalgı ana sanat dallarında ve teknolojik gelişmelerin de etkisiyle artış gösteren müzik bilimleri ve müzik teknolojileri alanlarında da çalışmalar yapılmaktadır (Babaç ve Köse, 2019). Birçok üniversitede müzik eğitimi alanıyla ilgili lisansüstü programın açılması sebebiyle bu alandaki lisansüstü programlara ait araştırmaların oldukça geniş boyutlara ulaştığı gözlenmektedir (Demirbatır, 2001).

Türkiye’de müzik alanında çeşitli konuları içeren lisansüstü tezlerin farklı değişkenler açısından incelenmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır. Söz konusu çalışmalardan örneklere güncel tarih sırasına göre aşağıda yer verilmiştir.

Geboloğlu (2020) “Türkiye’de Klasik Türk Müziği Bestecileri ile İlgili Yapılmış Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi” adlı çalışmasında Türkiye’deki üniversitelerde, Klasik Türk Müziği bestecileri ile ilgili 193 lisansüstü tezi sayısı, akademik derecesi, yazar cinsiyeti, üniversite ve enstitüleri, çalışma alanı ve yayın yılı bakımından incelemiştir. Aydınlı Gürler (2020) “A Review of Graduate Theses in Group Piano Education” adlı çalışmasında, 1933-2019 yılları arasında, Türkiye’de ve dünyada grup piyano eğitimi alanında yapılmış 166 lisansüstü tezi türleri, yılları, ülke ve üniversiteleri, konu alanları, araştırma yöntemleri, veri toplama araçları, örneklem/çalışma grupları açısından incelemiş ve tezlerin genel bir durum tablosunu ortaya koymuştur. Atilla ve Akyürek (2020) tarafından yapılan “Examination of postgraduate theses on string instruments in Turkey” adlı çalışmada 1993-2019 yılları arasında yayımlı çalgılar üzerine yapılan 159 lisansüstü tez yıllarına, enstitü türlerine, izin durumlarına ve üniversite değişkenlerinin dağılımına göre incelenmiştir. Özbay ve Can (2019) “Türkiye’de Orff-Schulwerk Yaklaşımı Konusunda Oluşturulmuş Süreli, Süresiz Yayınlar ve Bilimsel Çalışmaların İncelenmesi” adlı çalışmalarında 1998 senesinden bu yana Orff-Schulwerk alanında yapılan bilimsel çalışmaların ve süreli süresiz yayınların sayısının ve içeriklerinin neler olduğunu açıklamışlar ve bu alandaki tüm kaynakların bir arada toplanmasını sağlamışlardır. Babaç ve Köse (2018) “Türkiye’de 2011-2018 yılları arasında koro alanında yapılmış olan lisansüstü tezlerin bazı parametreler bakımından incelenmesi” adlı çalışmalarında tezleri akademik derece, yıl, üniversite, enstitü, yöntem, konu ve problem cümlesi parametrelerine göre gruplamış ve yorumlamışlardır. Kılıç Tapu (2017) “Müzik öğretmenliği eğitimi sürecinin lisansüstü tezlerdeki görünümü” adlı çalışmasında müzik öğretmenliği programı lisans süreciyle ilgili olarak yayımlanmış 142 lisansüstü tez çalışmasını araştırmacının cinsiyetine, tezlerin yılına, türüne, yapıldığı bölgeye, ile, üniversite ve enstitüye, yöntemine, veri toplama araçlarına, örneklem grubu ve örneklem büyüklüğüne, veri analiz yöntemlerine, çalışılan konu ve alt konu alanlarına göre incelemiştir. Tuna (2017) “Müzik bibliyografyası bağlamında 2000-2017 yılları arasında yapılmış lisansüstü tezler ve yöntemleri” adlı çalışmasında 2000-2017 tarihleri arasında müzik alanında yapılmış olan lisansüstü çalışmaları incelemiştir. Araştırmada söz konusu bibliyografyaların hangi yöntemler kullanılarak oluşturulduğu ele alınmış, içerikleri hakkında bilgilere yer verilmiştir.

5Varış (2012) “Türkiye’de viyola üzerine yazılmış lisansüstü tezlerin analizi” adlı araştırmasında, viyola üzerine yapılmış olan 38 lisansüstü tezi yapısal ve niteliksel açıdan analiz etmiştir. Ece ve Çeşit (2011) “Türkiye’de lisansüstü düzeyde yapılan disiplinler arası müzik araştırmaları ve sonuçları” adlı araştırmalarında; disiplinlerarası lisansüstü müzik çalışmalarını incelemiş, hangi disiplinlerarasında, ne kadar araştırma yapıldığı, hangi sonuçlara ulaşıldığı ve müzikle diğer alanların nasıl ilişkilendirildiğini belirlemişlerdir. Demirbatır (2001) “Müzik alanı yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlik tez bibliyografyası” adlı çalışmasında 1985-2000 yılları arasında yapılmış, müzik alanı ile doğrudan ya da dolaylı olarak ilgili bulunan 240 lisansüstü tezi incelemiştir.

Bu araştırmada Türkiye’de 2010-2020 yılları arasında müzik öğretmenliği lisansüstü programlarında yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin yıl, tür, üniversite, enstitü, anahtar kelime, konu, yöntem, çalışmaya dahil olan gruplar, örneklem/çalışma grubu büyüklüğü/belirleme yöntemi, veri toplama araçları, geçerlik ve güvenilirlik yöntemleri, veri analiz yöntemleri başlıklarına göre sayısal dağılımını incelemek amaçlanmıştır. Araştırma, müzik öğretmenliği lisansüstü programlarında yapılan tezlerin günümüzdeki profilini, konu ve yöntem bakımından eğilimlerini betimlemesi nedeniyle güncel bir nitelik taşımaktadır. Ayrıca bugüne kadar müziği/müzik eğitimi konu alan lisansüstü tezlerin içerik analizi çalışmalarının büyük çoğunluğunda tezlerin yöntem kısmının kapsamlı bir şekilde ele alınmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle bu araştırmada müzik öğretmenliği eğitimi sürecinde tamamlanmış lisansüstü tezlerin özelliklerinin ve konu içeriklerinin yanı sıra yöntem kısımları ayrıntılı bir şekilde ele alınmış, örneklem bilgileri, geçerlik-güvenirlik ve veri analiz yöntemleri ortaya konmuştur. Söz konusu çalışmaları analiz etmenin ve değerlendirmenin, hedeflenen kazanımlara ulaşmayı amaç edinmiş araştırmalar üretmek açısından yararlı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca müzik/müzik eğitimi alanında çalışılan ve çalışılmayan konuların belirlenmesi, araştırma eğilimlerinin ortaya konması ile aynı araştırma konularının tekrarlanmasının önüne geçilebileceği ve alanyazındaki eksikliklerin giderilmesine yönelik özgün çalışmalar yapılmasına katkıda bulunulacağı düşünülmektedir.

Türkiye’de 2010-2020 yılları arasında müzik öğretmenliği lisansüstü programlarında tamamlanmış olan tezlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesinin amaçlandığı bu araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Lisansüstü tezlerin türlerine ve tamamlandığı yıllara ilişkin dağılımı nasıldır?
2. Lisansüstü tezlerin tamamlandığı üniversitelere ilişkin dağılımı nasıldır?
3. Lisansüstü tezlerin araştırma enstitülerine ilişkin dağılımı nasıldır?
4. Lisansüstü tezlerin en çok kullanılan anahtar kelimelere ilişkin dağılımı nasıldır?
5. Lisansüstü tezlerin konu alanlarına ilişkin dağılımı nasıldır?
6. Lisansüstü tezlerin araştırma yöntemlerine ilişkin dağılımı nasıldır?
7. Lisansüstü tezlerin çalışmaya dahil olan gruplara ilişkin dağılımı nasıldır?
8. Lisansüstü tezlerin örneklem belirleme yöntemlerine ilişkin dağılımı nasıldır?
9. Lisansüstü tezlerin örneklem büyüklüğüne ilişkin dağılımı nasıldır?
10. Lisansüstü tezlerin kullanılan geçerlik-güvenirlik yöntemlerine ilişkin dağılımı nasıldır?
11. Lisansüstü tezlerin kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin dağılımı nasıldır?
12. Lisansüstü tezlerin kullanılan veri analizi yöntemlerine ilişkin dağılımı nasıldır?

2. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve analizi, araştırmanın geçerlik ve güvenilirliği başlıkları yer almaktadır.

2.1.Araştırmanın Modeli

Günümüzde müzik eğitimi alanında yapılan çalışmaların sayıca artması ile araştırmalar okuyucuya birbirinden farklı, özgün içerikler sunmaktadır. Kalabalıklaşan bu bilgi kütesinin sistemli bir şekilde düzenlenmesi ihtiyacından dolayı müzik öğretmenliği lisansüstü programlarında tamamlanmış tezlerin incelendiği bu araştırmada meta-analiz yöntemi kullanılmıştır. “Bir konu, tema ya da çalışma alanı hakkındaki benzer çalışmaların belirli ölçütler altında gruplanıp, bu çalışmalara ait nicel bulguların birleştirilerek yorumlanmasına meta-analiz denir.” (Dinçer, 2014: 4). Meta analiz, birçok çalışmanın sonuçlarının düzenlendiği ve bunlardaki ortak bulguları belirlemek için istatistiksel tekniklerin kullanıldığı bütünleştirici veya metodolojik bir gözden geçirme için kullanılan özel bir tekniktir. Meta analiz, önceden yapılan çalışmalar hakkında ayrıntıların toplanmasını ve sonuçların sentezlenmesini içerir (Neuman, 2014).

“Meta-analiz yönteminde araştırmacı amaç ve araştırma ölçütlerini dikkate alarak yapılmış çalışmaları seçmektedir. Meta-analize dâhil edilmesi veya çıkarılması düşünülen bir çalışma için, kriterler önceden belirlenir.” (Dikmen ve Tuncer, 2018: 100). Bu araştırmaya dahil edilen çalışmalardaki kriterler; YÖK Ulusal Tez Merkezi tarafından arşivlenen Müzik Öğretmenliği Bilim Dalında tamamlanmış lisansüstü tezler ve tezlerin son 10 sene içinde tamamlanmış olmasıdır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın genel evreni Türkiye’de müzik öğretmenliği programlarında tamamlanan ve YÖK Ulusal Tez Merkezi tarafından arşivlenen 610 lisansüstü tezdır. Araştırmanın çalışma evreni Türkiye’de 2010-2020 yılları arasında müzik öğretmenliği programlarında tamamlanmış olan 340 lisansüstü tezdır. “Çalışma evreni, araştırmacının ya doğrudan gözleyerek ya da ondan seçilmiş bir örnek küme üzerinde yapılan gözlemlerden yararlanarak, hakkında görüş bildirebileceği evrendir.” (Karasar, 1999: 110; Kabakçı Yurdakul, 2013: 77). Lisansüstü tezlerde yeralan müzik eğitime ait literatür ve yaklaşımların son yıllarda çeşitlilik göstermesi nedeniyle tezlerin konu ve yöntem bakımından güncel eğilimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle ele alınan tezler 2010 ve 2020 yılları arasında kapsamaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyerek çalışma evreninin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir.

Araştırmada, 2020 yılının aralık ayının üçüncü haftası sonu yapılan son taramada, 231 yüksek lisans ve 109 doktora tezine erişim sağlanmıştır. Tezlerin tümünün erişim izni vardır. Toplamda 340 adet lisansüstü tez çalışma kapsamına alınmıştır. Bu tezlerin yıllara göre dağılımı şu şekildedir: 2010 (n=61, %17,9), 2011 (n=46, %13,5), 2012 (n=30, %8,8), 2013 (n=31, %9,1), 2014 (n=27, %7,9), 2015 (n=19, %5,6), 2016 (n=19, %5,6), 2017 (n=19, %5,6), 2018 (n=25, %7,4), 2019 (n=49, %14,4) ve 2020 (n=14, %4,1).

2.3.Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri, doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Doküman analizi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır. Seçilen araştırma problemi hangi dokümanların veri kaynağı olarak kullanılabilirliğini belirlemede önemlidir. Doküman analizi aşamaları şu şekildedir: Birincisi, araştırmacının araştırma amacına uygun olarak dokümanlarını nereden ve nasıl ulaşacağını belirlemesiyle ve bu süreçte gerekli izinleri alarak etik davranmasını içeren dokümanlara

ulaşma, ikincisi araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için ulaşılan dokümanların orijinalliğinin kontrol edilmesi, üçüncüsü elde edilen dokümanların araştırmacı tarafından özümsemesi yani dokümanların anlaşılmasıdır. Son aşama ise verinin analiz edilmesi ve kullanılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2005; Kuzu, 2013).

Araştırma süresince yapılan adımlar öncelikle araştırma probleminin belirlenmesiyle başlamıştır. Bu sürecin devamında YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından çalışma grubunu oluşturan lisansüstü tezlere ulaşılmış ve tezlerin taranması şu şekilde gerçekleştirilmiştir: YÖK Ulusal tez merkezinin internet sitesinde bulunan detaylı tarama kısmına girilerek, bilim dalı kısmında “Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı”, zaman aralığı kısmında 2010 ve 2020 yılları seçilmiştir. Belirlenen zaman aralığında ortaya çıkan bütün tezler araştırma kapsamına alınmıştır. Hiçbir tezin gözden kaçırılmaması için lisansüstü tezler; detaylı tarama kısmındaki tez türüne göre tekrar taranmıştır. Müzik Öğretmenliği Bilim Dalında, 2010 ve 2020 yılları arasında yapılan lisansüstü tezler, her yıl bazında “yüksek lisans” ve “doktora” türünde ayrı ayrı tekrar taranmıştır. Tezlerin indirilme işlemleri 26.09.2020 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Güncel çalışmaların da araştırma kapsamına dâhil edilmesi amacıyla 24.12.2020 tarihinde son tarama yapılmıştır. 2010-2020 yılları arasında, müzik öğretmenliği bilim dallarında yapılan lisansüstü tezlerin çalışmaya dâhil edilmesi, araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Tarama işleminin ardından ilgili tezler YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından .pdf formatında bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi yazılı, sözlü bir metni veya sembolü analiz ederek rakamlara dönüştürür ve bu rakamların üzerinden yoruma gider diğer bir deyişle rakamları tekrar söze dönüştürmek olarak da tanımlanabilir. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirerek bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyip yorumlamaktır (Şahin, 2017). İçerik analizinin uygulanması için öncelikle tezlerden edinilen verilerin sistematik bir şekilde kodlanabilmesi amaçlanmış ve araştırmacı tarafından “Tez İnceleme Formu” oluşturulmuştur. “Tez İnceleme Formu”nda yer alan kriterler alanyazı taraması yapıldıktan sonra belirlenmiştir. Tez İnceleme Formunda tezler yılı, türü, yapıldığı üniversite ve enstitü, anahtar kelimeleri, konu alanları, yöntemi, çalışmaya dahil olan grupları, örneklem belirleme yöntemi, örneklem büyüklüğü, geçerlik ve güvenilirlik yöntemleri, veri toplama araçları ve veri analiz yöntemleri bakımından sınıflandırılmıştır. Tezlerin incelenmesi sonucunda gerekli bilgiler ilgili forma kodlanmıştır. Kodlama yapılırken bazı tezlerde birden çok kategoride (örnek: çalışmaya dahil olan gruplar veya veri toplama araçları) birden fazla değerlendirmenin yapıldığı durumlar gözlenmiştir. Bu nedenle toplam tez sayısı bu kategoriler arasındaki toplam sayıda farklılıklar oluşmuştur. Kodlama işlemi sonuçlandığında veriler Microsoft Excel programına aktarılmış ve formdan elde edilen verilerin frekans (f) değerleri bulgular kısmında sunulmuştur.

2.4.Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Nitel araştırmaların geçerliği bağlamında inandırıcılık-kabul edilebilirlik, aktarılabirlik-transfer edilebilirlik kavramlarından söz edilebilir. Araştırmacının nitel araştırmanın neliğine uygun davranması, yani verilerin doğasına uygun yöntem, teknik ve taktikleri gereği gibi kullanması, gerçeklikleri yaşaması, katılımcıların verilerini olabildiğince olduğu gibi sunması gereklidir (Sönmez ve Alacapınar, 2019). Araştırmanın inandırıcılığını sağlamak üzere, verilerin elde edilmesinde etik ilkelere uyulmuş, elde edilen veriler orijinal haliyle sunulmuştur. Verilerin yorumlanmasında nesnel bir yaklaşım tercih edilerek kişisel yorumlardan kaçınılmıştır. Kategorize edilen konulara ait ham verilerin önyargılardan arındırılarak, yorum katılmadan okuyucuya betimsel olarak sunulmuş olması araştırmanın aktarılabirliğine-transfer edilebilmesine katkı sağlamıştır.

Nitel araştırmalarda güvenirlik için yorumsamacı, anlamacı (konvensiyonalist), anlamlandırmacı, yeniden oluşturmacı yaklaşımlar anlaşılabilir. Nitel araştırmalarda güvenirlik kavramları; tutarlılık, evetlenebilirlik-teyit edilebilirliktir. Tutarlılık, araştırmanın kendi içinde kurallara uygun olarak yapılıp yapılmadığıdır. Evetlenebilirlik (teyit edilebilirlik), toplanan verilerin, ulaşılan sonuçların evet bu çerçevede böyle olabilir; böyle kabul edilebilir, bu olgularla bu sonuçlar, yorumlar, araştırmacının topladığı verilerden elde edilebilir demektir. Bu bağlamda araştırmacı araştırmayla ilgili tüm verileri saklamalı ve istenildiğinde isteyenlere sunabilmelidir (Sönmez ve Alacapınar, 2019). Araştırmada tutarlılık ve verilerin analizi için kuramsal ereve ekseninde alanyazından yararlanılarak kategoriler belirlenmiş, kodlar ve tez inceleme formu oluşturulmuştur. Yapılan işlemler yöntem bölümünde, verilerin toplanması ve analizi kısmında ayrıntılı bir Şekilde açıklanmıştır. İncelenen lisansüstü tezlerin YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından araştırmacılar için ulaşılabilir olması araştırmanın evetlenebilirliği (teyit edilebilirlik) için önemli bir unsurdur. Ayrıca bilgisayar ortamına aktarılan ve arşivlenen tezler ve tezlere ait veriler olası bir teyid için muhafaza edilmektedir.

Meta-analiz çalışmalarında kodlama güvenirliği önemlidir. Bu nedenle araştırmaların özelliklerini ortaya koyan betimsel bilgiler bir sistematik dhilinde toplanmalı ve nicel verilere dönüştürmek için kodlama yapılmalıdır. Kodlama için belirlenmiş standart bir yöntem bulunmamaktadır. Kodlama yapılırken önemli olan etmen araştırmadaki tüm kategorik verileri kapsayabilecek, araştırmalar arası farklılaşan bilgileri ortaya koymayı sağlayacak bir sistemin oluşturulmasıdır (Dikmen ve Tuncer, 2018).

Araştırmada kodlama işlemi tez inceleme formu ile 3 başlık altında, müzik eğitimi alanında 2 uzman tarafından ayrı ayrı yapılmıştır. Formun başlıkları Şu Şekildedir: I) Tezin Kimliği, II) Tezin Konu İçeriği, III) Tezin Yöntem zellikleri. Formda yer alan toplam 14 kategorinin bu başlıklar altındaki dağılımı Şu Şekildedir: I. Tezin Kimliği: (1)lisansüstü tezin yapıldığı yıl, (2) lisansüstü tezin türü (yüksek lisans/doktora), (3) lisansüstü tezin yapıldığı yapıldığı niversite, (4) lisansüstü tezin yapıldığı enstitü, II) Tezin Konu İçeriği: (5) lisansüstü tezde kullanılan anahtar kelimeler (6) lisansüstü tezin konu alanı, III) Tezin Yöntem zellikleri: (7) lisansüstü tezin yöntemi (8) lisansüstü tezde çalışmaya dahil olan gruplar, (9) lisansüstü tezde örneklem belirleme yöntemi, (10) lisansüstü tezin örneklem büyüklüğü (11) lisansüstü tezin geçerlik yöntemi (12) lisansüstü tezin güvenirlik yöntemi, (13) lisansüstü tezde kullanılan veri toplama araçları (14) lisansüstü tezde kullanılan veri analiz yöntemleri olarak belirlenmiştir. Tezlerden teker teker toplanan veriler Microsoft Excel programında stnlara aktarılmış, betimsel analiz yöntemiyle incelenmiş, elde edilen bulgularda kişisel yorum yapılmamıştır.

Kodlama işleminin tamamlanması ile 2 uzmanın değerlendirmeleri karşılaştırılmıştır. Demiray'a (2013) göre meta-analiz çalışmalarında araştırmaların değerlendirmesi yapılırken en az iki uzman tarafından incelenmesi ve kodlayıcılar arasında fikir birliğinin sağlanması sonuçların daha güvenilir olması açısından önemlidir (Açıkel, 2009; Akçil, Temel ve Karaağaoğlu, 2001; Demiray, 2013). Değerlendirmelerin güvenirliği için verilerin analizi matematik eğitimi alanında uzman bir akademisyen tarafından yapılmıştır. Miles ve Huberman'ın (1994) [Gvenirlik=(Görüş Birliği)/(Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)]*100] formülü kullanılmıştır. Uzmanların değerlendirmelerinde aynı kodu kullanmaları görüş birliği, farklı kodu kullanmaları da görüş ayrılığı olarak kabul edilmiştir. Uzmanların yaptığı kodlamaların karşılaştırılması sonucu araştırmanın güvenirliği %81 olarak bulunmuştur. Bu oranın %70'in üzerinde olması, çalışmanın güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır (Miles ve Huberman, 1994).

3.BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde 2010-2020 yılları arasında müzik öğretmenliği lisansüstü programlarında tamamlanan 231 yüksek lisans ve 109 doktora tezinin incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 1. Lisansüstü Tezlerin Türlerine ve Tamamlandığı Yıllara İlişkin Dağılımı

Yıl	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
	f	f	f
2010	34	27	61
2011	29	17	46
2012	13	17	30
2013	23	8	31
2014	18	9	27
2015	17	2	19
2016	11	8	19
2017	14	5	19
2018	20	5	25
2019	42	7	49
2020	10	4	14
Toplam	231	109	340

Tablo 1'e göre 2010-2020 yılları arasında yayınlanan 340 lisansüstü tezin 231'i yüksek lisans, 109'u ise doktora düzeyindedir. Toplamda en fazla lisansüstü tez çalışması (f=61) 2010 yılında yayımlanmıştır. Yüksek lisans düzeyindeki tezlerin en fazla (f=42) 2019 yılında, en az (f=10) 2020 yılında, doktora düzeyinde lisansüstü tezlerin ise en fazla (f=27) 2010 yılında, en az (f=2) 2015 yılında yapıldığı görülmektedir. 2010-2020 yılları arasında yapılan doktora düzeyindeki lisansüstü tez sayısında düşüş olduğu farkedilmiştir. 2019 yılında yayınlanan yüksek lisans düzeyindeki tez sayısındaki artış dikkat çekicidir.

Tablo 2. Lisansüstü Tezlerin Tamamlandığı Üniversitelere İlişkin Dağılımı

Üniversite Adı	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
	f	f	f
Dokuz Eylül	18	9	27
Gazi	70	54	124
İnönü	29	17	46
Selçuk	2	7	9
Marmara	66	21	87
Burdur Mehmet Akif Ersoy	6	-	6
Atatürk	19	-	19
Abant İzzet Baysal	2	-	2
Karadeniz Teknik	3	-	3
Sivas Cumhuriyet	2	-	2
Necmettin Erbakan	7	1	8
Trabzon	4	-	4
Yüzüncü Yıl	1	-	1
Uludağ	1	-	1

Niğde Ömer Halisdemir	1	-	1
Toplam	231	109	340

Tablo 2’de lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı incelendiğinde; 124 tezin Gazi Üniversitesinde, 87 tezin Marmara Üniversitesinde, 46 tezin İnönü Üniversitesinde, 27 tezin Dokuz Eylül Üniversitesinde, 19 tezin ise Atatürk Üniversitesinde tamamlandığı görülmektedir. Doktora düzeyindeki tezler Dokuz Eylül, Gazi, İnönü, Selçuk, Marmara ve Necmettin Erbakan Üniversiteleri ile sınırlıdır. Yüksek lisans (f=70) ve doktora (f=54) düzeyindeki tezler sayıca en fazla Gazi Üniversitesinde yapılmıştır. Bu durum müzik eğitimi alanında en köklü üniversitelerden olan Gazi Üniversitesinin etkin bir biçimde müzik eğitimi çalışmalarına katkıda bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 3. *Lisansüstü Tezlerin Tamamlandığı Üniversitelere ve Yıllara İlişkin Dağılımı*

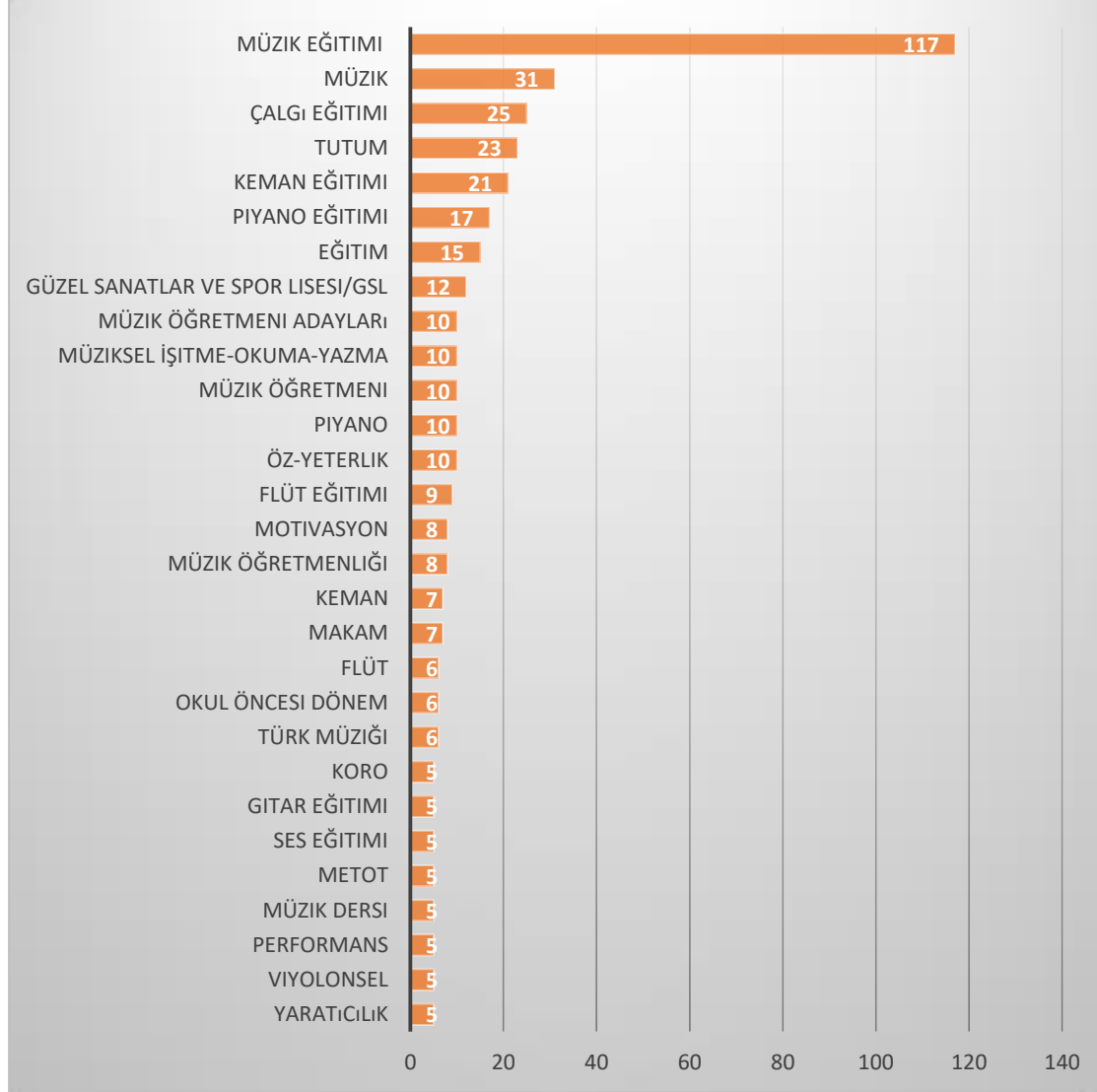
Üniversite Adı	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Dokuz Eylül	5	3	1	2	3	-	-	3	3	4	3
Gazi	30	23	18	20	9	3	6	6	-	7	2
İnönü	1	8	4	3	5	4	5	3	3	9	1
Selçuk	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marmara	11	9	2	1	6	8	4	3	15	22	6
Burdur Mehmet Akif Ersoy	2	-	-	-	-	-	-	-	1	3	-
Atatürk	3	2	1	2	2	1	3	3	-	1	1
Abant İzzet Baysal	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Karadeniz Teknik	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-
Cumhuriyet	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Necmettin Erbakan	-	-	1	2	2	3	-	-	-	-	-
Trabzon	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1
Yüzüncü Yıl	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Uludağ	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Niğde Ömer Halisdemir	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-

Tablo 3’te lisansüstü tezlerin tamamlandığı üniversitelere ve yıllara ilişkin dağılımı görülmektedir. Tabloya göre en çok 2010 yılında Gazi Üniversitesinde tamamlanan 30 tez sayısı 2020 yılına doğru bir azalma göstermektedir. Marmara Üniversitesinde tamamlanan tez sayılarında ise 2010 yılından 2019 yılına doğru bir artış görülmektedir.

Tablo 4. *Lisansüstü Tezlerin Araştırma Enstitülerine İlişkin Dağılımı*

Enstitü Adı	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
	f	f	f
Eğitim Bilimleri Ens.	221	104	325
Sosyal Bilimler Ens.	6	5	11
Lisansüstü Eğitim Ens.	4	-	4
Toplam	231	109	340

Tablo 4’e göre toplamda 325 lisansüstü tezin Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yoğunlaştığı görülmektedir. Sosyal Bilimler Enstitüsü (f=11) ve Lisansüstü Eğitim Enstitüsünde (f=4) az sayıda tezin tamamlandığı farkedilmiştir.

Şekil 1. Lisansüstü Tezlerin En Çok Kullanılan Anahtar Kelimelerine İlişkin Dağılımı

Şekil 1’de lisansüstü tezlerde en çok kullanılan 29 anahtar kelimeye yer verilmiştir. Araştırmada, 340 lisansüstü tezin 43’ünde anahtar kelime bilgisine yer verilmediği farkedilmiştir. Bu durum anahtar kelime yazımında tez yazım kılavuz şartlarına uyulmadığını düşündürmektedir. Lisansüstü tezlerde müzik eğitimi (f=117), müzik (f=31), çalgı eğitimi (f=25), tutum (f=23), keman eğitimi (f=21), piyano eğitimi (f=17), eğitim (f=15) anahtar kelimelerinin sıklıkla kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 5. Lisansüstü Tezlerin Konu Alanlarına İlişkin Dağılımı

Konu Alanı	Toplam (f)
Genel Müzik Eğitimi	
Okul Öncesinde Genel Müzik Eğitimi	6
İlköğretim ve Ortaöğretimde Müzik Eğitimi	19
İlköğretim ve Ortaöğretimde Program İnceleme	7
İlköğretim ve Ortaöğretimde Kitap İnceleme	1
İlköğretimde Öğretmen Yeterliği	7
İlköğretimde Müzik Öğretme Yöntem ve Yaklaşımları	7
Özel Eğitim	12
Özengen Müzik Eğitimi	
Özengen Müzik Eğitimi	9
Özengen Müzik Eğitiminde Çalgı Eğitimi	9

Mesleki Müzik Eğitimi	
Müzik Öğretmenliği Eğitiminde Kuram ve Performans	170
Müzik Öğretmenliği Eğitimi	21
Müzik Öğretmeni Profili/Yeterliği	12
Müzik Aday Öğretmen Profili/Yeterliği	13
Ders Kitabı/Metot/Eser İnceleme	19
Program İnceleme-Hazırlama-Değerlendirme-Önerme	7
Müzik Kurumlarının Fiziksel Durumu ve Çevresel Koşulları	4
Türk Müziği-Geleneksel Türk Halk Müziği	15
Müzik Öğretmenliği Yetenek Sınavı	2
Toplam	340

Tablo 5'e göre lisansüstü tezlerde ele alınan konular Genel Müzik Eğitimi, Özengen Müzik Eğitimi, Mesleki Müzik Eğitimi başlıkları altında incelenmiş ve 18 farklı konu alanı tespit edilmiştir. Lisansüstü tezlerin çeşitli konu içerikleriyle ele alındığı gözlenmiş ve birden fazla gruba dahil olabilecek nitelikte çalışmalar olduğu saptanmıştır. Araştırma kapsamında incelenen tezler, içerikleri göz önünde bulundurularak ağırlıklı oldukları konulara göre sınıflandırılmıştır. Lisansüstü tezlerde ele alınan konuların mesleki müzik eğitimi ile ilgili konularda yoğunlaştığı görülmektedir. Tezlerin en çok müzik öğretmenliği eğitiminde kuram ve performans (f=170), müzik öğretmenliği eğitimi (f=21), ders kitabı/metot/eser inceleme (f=19), ilköğretim ve ortaöğretimde müzik eğitimi (f=19), Türk Müziği-Geleneksel Türk Halk Müziği (f=15) konularında yapıldığı görülmektedir. En fazla ele alınan “müzik öğretmenliği eğitiminde kuram ve performans” konu alanının ilgili alt konu alanlarına Tablo.6'da yer verilmiştir.

Tablo 6. “Müzik Öğretmenliği Eğitiminde Kuram ve Performans” Konu Alanının İlgili Alt Konu Alanlarına İlişkin Dağılımı

Alt Konu Alanı	Toplam (f)
Çağ Eğitimi	
Genel Çalgı Eğitimi	18
Piyano	16
Klarnet	2
Viyolonsel	9
Flüt	10
Keman	24
Kabak Kemane	1
Klasik Gitar	11
Yaylı Çalgılar	2
Elektro Gitar	1
Bağlama	1
Kaba Zurna	1
Viyola	1
Ses Eğitimi	12
Saksafon	1
Toplu Ses (Koro) Eğitimi	4
Orkestra-Oda Müziği Eğitimi	3
Müziksel İşitme-Okuma-Yazma/Makamsal İşitme	14
Okul Şarkıları/O.Ş. Eşlikleme/Eşlik Yapma	14
Müzik Kültürü/Beğenisi	20
Ölçme-Değerlendirme	5
Toplam	170

Tablo 6’da lisansüstü tezlerde en fazla çalışılan konu olan müzik öğretmenliği eğitiminde kuram ve performans başlığına ait alt konu alanları görülmektedir. Alt konu alanlarının müzik öğretmenliği eğitim sürecindeki çalgı eğitimi ve alan eğitimi dersleri ekseninde yoğunlaştığı farkedilmiştir. Buna göre en fazla çalışma keman (f=24), genel çalgı eğitimi (f=18), piyano (f=16), Müziksel İşitme-Okuma-Yazma/Makamsal İşitme (f=14), ses eğitimi(f=12), klasik gitar (f=11), flüt (f=10) konularında yapılmıştır.

Tablo 7. *Lisansüstü Tezlerin Araştırma Yöntemlerine İlişkin Dağılımı*

Araştırma Yöntemi	Toplam (f)
Nicel	187
Nitel	96
Karma	57
Toplam	340

Tablo 7’ye göre lisansüstü tezlerde kullanılan araştırma yöntemlerinin toplam dağılımına bakıldığında en fazla nicel (f=187) yöntemin kullanıldığı görülmektedir. Diğer yöntemlerin sırasıyla nitel (f=96) ve karma (f=57) olarak tercih edildiği anlaşılmaktadır.

Tablo 8. *Lisansüstü Tezlerin Çalışmaya Dahil Olan Gruplara İlişkin Dağılımı*

Örneklem Çeşiti/Çalışma Grubu	Toplam (f)
Okulöncesi Öğrencileri	4
İlköğretim Öğrencileri	68
Ortaöğretim Öğrencileri	39
Lisans Öğrencileri	127
Öğretmenler	59
Öğretim Elemanları	63
Okul İdarecileri	9
Diğer*	26
Belirlenemedi	1
Örneklem yok	57
Toplam	453

* Toplumun çeşitli kesimleri

Tablo 8 incelendiğinde lisansüstü tezlerde örneklem ve/veya çalışma grubu olarak azalan sırada olmak üzere lisans öğrencilerinin (f=127), ilköğretim öğrencilerinin (f=68), öğretim elemanlarının (f=63), öğretmenlerin (f=59) kullanıldığı görülmektedir. Evren-örneklem/çalışma grubu tanımlamasına dair herhangi bir bilgi vermeyen ya da çalışma grubuna ihtiyaç duymayan tezler 57 tanedir. Lisansüstü tezler arasında birden fazla örneklem/çalışma grubunun dahil olduğu tezler de bulunmaktadır bu nedenle tablodaki toplam (453), toplam tez sayısı olan 340’tan fazladır.

Tablo 9. *Lisansüstü Tezlerin Örneklem Belirleme Yöntemlerine İlişkin Dağılımı*

Örneklem Yöntemleri	Toplam (f)
Olasılıklı Örneklem Yöntemleri	
Basit Rassal/Tesadüfi Örneklem	83
Tabakalı Örneklem	23
Küme Örneklemesi	19
Olasılıklı Olmayan Örneklem Yöntemleri	
Kolayda Örneklem	57
Kartopu Örneklem	3
Maksimum Çeşitlilik Örneklemesi	1
Benzeşik Örneklem	1
Tipik Durum Örneklemesi	1
Evrenin Tamamı	79
Belirlenemedi	78
Toplam	345

Tablo 9'a göre lisansüstü tezlerde olasılıklı örneklem yöntemlerinden basit rassal/tesadüfi örnekleme (f=83), olasılıklı olmayan örneklem yöntemlerinden kolayda örnekleme (f=57) en çok tercih edilen yöntemler olduğu görülmektedir. Bazı tezlerde birden fazla örneklem yöntemi birlikte kullanılmıştır bu nedenle tablodaki toplam (345), toplam tez sayısı olan 340'tan fazladır. Örneklem/çalışma grubu kullanılmasına rağmen örneklem yöntemine dair herhangi bir bilgi verilmeyen tez sayısının 78 olması dikkat çekicidir.

Tablo 10. *Lisansüstü Tezlerin Örneklem Büyüklüğüne İlişkin Dağılımı*

Örneklem Büyüklüğü	Toplam (f)
1-10 arası	47
11-30 arası	76
31-100 arası	102
101-300 arası	69
301-1000 arası	48
1000'den fazla	3
Belirtilmemiş	12
Toplam	357

Tablo 10'a göre lisansüstü tezlerde en sık olarak (f=102) 31-100 arasındaki örneklem büyüklüğündeki gruplar yer almaktadır. Sırasıyla, tezlerin 76'sının 11-30, 69'unun 101-300, 48'inin 301-1000, 47'sinin 1-10 örneklem büyüklüğüne sahip olduğu görülmektedir. Lisansüstü tezlerin sadece 3'ünde 1000'den fazla örneklem büyüklüğünün yer alması müzik eğitimi çalışmalarında büyük örneklem gruplarının tercih edilmemesi olarak açıklanabilir. Tezlerin 12'sinde örneklem büyüklüğü hakkında bilgi verilmemesi dikkat çekicidir.

Tablo 11. *Lisansüstü Tezlerin Kullanılan Geçerlik Yöntemlerine Göre Dağılımı*

Geçerlik Yöntemleri	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
	f	f	F
Görünüş Geçerliği	-	1	1
Uzman Görüşü	43	47	90
Önceden Yapılan Geçerlik*	12	2	14
Açımlayıcı Faktör Analizi	5	-	5
Temel Bileşenler Analizi	-	4	4
Faktör Analizi	25	19	44
Pilot Uygulama	12	19	31
İlişkisiz Grup T-Testi	-	3	3
Madde Analizi	5	7	12
Lawshe Tekniği	-	1	1
Diğer	3	7	11
Belirlenemedi	140	18	158
Toplam	245	128	373

* Başka araştırmacıların yaptığı geçerlik yöntemleri.

Tablo 11'e göre lisansüstü tezlerin geçerliğini belirlemek için çoğunlukla "uzman görüşünden" (f=90) yararlanılmıştır. Yüksek lisans (f=43) ve doktora (f=47) düzeyindeki tezlerde de en fazla tercih edilen geçerlik tekniği uzman görüşüdür. İkinci derecede tercih edilen tekniklerin yüksek lisans düzeyinde faktör analizi (f=25), doktora düzeyinde hem faktör analizi (f=19) hem de pilot uygulama (f=19) olduğu görülmektedir. Lisansüstü tezlerin 14'ünde farklı araştırmacıların daha önceki çalışmalarında yaptığı geçerlik teknikleri uygulanmıştır. Doktora düzeyindeki tezlerin 3 tanesinde İlişkisiz Grup T-Testi, 1 tanesinde görünüş geçerliği, 1 tanesinde Lawshe tekniği tercih edilmiştir. Diğer kapsamı altındaki 11 lisansüstü tezin tercih ettiği geçerlik teknikleri inandırıcılık, esnek olma vb. ilkeler ile kamera kayıtlarını kapsamaktadır. Yüksek lisans düzeyindeki tezlerin 140'ında, doktora düzeyindeki tezlerin 18'inde toplamdaki tezlerin 158'inde herhangi bir geçerlik çalışmasından bahsedilmemesi göze çarpmaktadır. Nitel desen yerine nicel deseni tercih eden lisansüstü tezlerde geçerlik tekniklerine daha çok yer verildiği görülmüştür.

Tablo 12. *Lisansüstü Tezlerin Kullanılan Güvenirlik Yöntemlerine İlişkin Dağılımı*

Güvenirlik Yöntemleri	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
	f	f	f
Faktör Analizi	16	8	24
Kodlama Karşılaştırması	-	3	3
Pilot Uygulama	7	13	20
Cronbach Alpha	67	58	125
Uzman Görüşü	14	18	32
Madde Analizi	11	11	22
Madde Toplam Korelasyonu	8	8	16
Test-Tekrar Test	4	4	8
Spearman-Brown Formülü	2	10	12
PMÇKK	1	3	4
Guttman Analizleri	1	5	6
Kamera kaydı	-	2	2
Split Half	-	1	1

Kuder-Richardson 20	1	3	4
Kendall'ın W İlişki Katsayısı	1	5	6
Sınıf İçi Korelasyon Analizi	-	2	2
Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı	3	2	5
Teyit Edilebilirlik	6	5	11
Tutarlılık	2	-	2
Belirtilmemiş	124	18	142
Toplam	268	179	447

Tablo 12 incelendiğinde güvenilirliği belirlemek için tüm tezlerin 125'inde Cronbach Alpha yönteminden yararlanılmıştır. Yüksek lisans (f=67) ve doktora (f=58) düzeyinde de en çok Cronbach Alpha değerlerinin belirlenmesi yöntemi kullanılmıştır. Uzman görüşü (f=32), faktör analizi (f=24), madde analizi (f=22), pilot uygulama (f=20), madde toplam korelasyonu (f=16), Spearman-Brown formülü (f=12) sıklıkla tercih edilen diğer güvenilirlik yöntemleridir. Yüksek lisans düzeyindeki tezlerin 124'ünde, doktora düzeyindeki tezlerin 18'inde toplam sayıdaki tezlerin 142'sinde herhangi bir güvenilirlik çalışmasından bahsedilmemesi dikkati çekmektedir. Nitel desen yerine nicel deseni tercih eden lisansüstü tezlerde güvenilirlik tekniklerine daha çok yer verildiği görülmüştür.

Tablo 13. *Lisansüstü Tezlerin Kullanılan Veri Toplama Araçlarına İlişkin Dağılımı*

Veri Toplama Araçları	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
	f	f	f
Anket	82	29	111
Envanter	7	4	11
Ölçek	66	54	120
Test	16	30	46
Video/Ses Kayıtları	14	19	33
Form	70	38	108
Gözlem Formu	16	15	31
Görüşme Formu	45	27	72
Doküman İncelemesi	64	39	103
Diğer	8	11	19
Toplam	388	266	654

Tablo 13 incelendiğinde yüksek lisans ve doktora tezlerinin genel toplamına göre 654 veri toplama aracı kullanılmıştır. Araştırma kapsamında incelenen bazı lisansüstü tezlerde birden fazla veri toplama aracı kullanılmıştır bu nedenle veri toplama aracı sayısı, tez sayısından (340) fazladır. En çok kullanılan veri toplama araçları sırasıyla ölçek (f=120), anket (f=111), form (f=108) ve doküman incelemesi (f=103) olarak belirlenmiştir. Yüksek lisans düzeyinde en fazla tercih edilen veri toplama aracının anket (f=82), doktora düzeyinde en fazla tercih edilenin ise ölçek (f=54) olduğu görülmektedir.

Tablo 14. *Lisansüstü Tezlerin Kullanılan Veri Analizi Yöntemlerine İlişkin Dağılımı*

Veri Analiz Yöntemi	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
	f	f	f
Betimsel İstatistikler (f/%)	116	28	144
Ortalama/Standart Sapma	38	16	54
İçerik Analizi	69	34	103
Korelasyon	36	17	53

Anova	47	18	65
T-Testi	26	33	59
Bağımsız Örneklem T-Testi	35	10	45
Tukey	12	3	15
Mann-Whitney U Testi	44	38	82
Kruskal-Wallis H Testi	30	5	35
Wilcoxon İşaret Testi	21	34	55
Shapiro Wilk Testi	10	8	18
Levene Testi	7	10	17
Kolmogorov-Smirnov Testi	25	20	45
Diğer	46	26	72
Toplam	562	300	862

Tablo 14'te görülen dağılıma göre en sık kullanılan beş veri analiz yöntemi azalan sırasıyla betimsel istatistikler (f/%) (f=144), içerik analizi (f=103), Mann-Whitney U Testi (f=82), Anova (f=65), t-testi (f=59) olmuştur. Yüksek lisans düzeyinde en fazla betimsel istatistikler (f=116), içerik analizi (f=69) ve Anova (f=47) kullanılmıştır. Doktora düzeyinde ise Mann-Whitney U Testi (f=38), Wilcoxon İşaret Testi (f=34), içerik analizi (f=34) ve t-testi (f=33) kullanılmıştır.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmada, Türkiye'de 2010-2020 yılları arasında müzik öğretmenliği programlarında yapılan lisansüstü tezlerin yıl, tür, üniversite, enstitü, anahtar kelime, konu, yöntem, çalışmaya dahil olan gruplar, örneklem/çalışma grubu büyüklüğü/belirleme yöntemi, veri toplama araçları, geçerlik ve güvenilirlik yöntemleri, veri analiz yöntemleri bakımından sayısal dağılımı incelenmiştir. Elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmada 2010-2020 yılları arasında tamamlanan 340 lisansüstü tezin incelenmesi sonucu elde edilen bulgulara göre tezlerin 231'i yüksek lisans, 109'u ise doktora düzeyindedir. Gençel Ataman (2019) müzik öğretmenliği bilim dallarında yapılan flüt ile ilgili lisansüstü tezlerdeki araştırma eğilimlerini belirlemeyi amaçladığı çalışmasında, yüksek lisans düzeyindeki tezlerin doktora düzeyindeki tezlerden sayıca fazla olduğunu ortaya koymuştur. Tanınmış ve Orhan (2010) 1986-2009 yılları arasında genel müzik eğitimi alanında yapılmış yüksek lisans ve doktora düzeyindeki tezleri incelemişler ve araştırmalarının sonucunda yüksek lisans düzeyindeki tezlerin daha çok olduğu sonucuna varmışlardır. Ayrıca Atilla ve Akyürek (2020) 1993-2019 yılları arasında Türkiye'de yaylı çalgılar üzerine tamamlanmış lisansüstü çalışmaları inceledikleri araştırmalarında yüksek lisans düzeyindeki tezlerin sayıca çok olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırmanın tez türüne ait bulguları bu çalışmaların bulguları ile örtüşmektedir. Her üniversitede doktora programının olmaması, yüksek lisans tezlerinin doktora tezlerine göre daha kısa bir süre içinde sonuçlanması ve yüksek lisans eğitimi alma talebinin ve giriş kontenjanının doktora düzeyine göre daha fazla olması gibi nedenler tez türlerindeki sayısal farklılığın gerekçeleri olarak yorumlanabilir.

Bu araştırmanın lisansüstü tez sayıları bulgularına göre en fazla lisansüstü tez (f=61) 2010 yılında tamamlanmıştır. Yüksek lisans düzeyindeki tezler en fazla (f=42) 2019 yılında, en az (f=10) 2020 yılında, doktora düzeyindeki lisansüstü tezler ise en fazla (f=27) 2010 yılında, en az (f=2) 2015 yılında tamamlanmıştır. 2010-2020 yılları arasında yapılan doktora düzeyindeki lisansüstü tez sayısı düşüş eğilimindeyken, 2019 yılında yayınlanan yüksek lisans düzeyindeki tez sayısındaki artış dikkat çekicidir. Alanyazında yapılan lisansüstü

tezlerin tez yılına göre incelendiği benzer çalışmalar (Köseoğlu ve Eroğlu Doğan, 2020; 1139, Kazu ve Çam, 2019: 1358; Kılıç Tapu, 2017;511; Şenyurt ve Özer Özkan, 2017; 643) bu araştırmanın 2010 yılındaki tez sayısı ile ilgili bulgularını destekler niteliktedir. 2019 yılında yüksek lisans tez sayılarının verilerde izlenen düşüş trendine aykırı olarak pik yaptığı görülmüştür. Buna karşın doktora tez ve toplam tez sayılarında düşüş eğilimi hakimdir. Köseoğlu ve Eroğlu Doğan (2020) ve Şenyurt ve Özer Özkan'ın (2017) çalışmalarındaki bulgular da son yıllarda tamamlanan tez sayılarının azaldığı yönündedir.

Araştırma bulgularında belirtilen lisansüstü tezlerin ilk beş üniversite dağılımı incelendiğinde; 124 tezin Gazi Üniversitesinde, 87 tezin Marmara Üniversitesinde, 46 tezin İnönü Üniversitesinde, 27 tezin Dokuz Eylül Üniversitesinde, 19 tezin ise Atatürk Üniversitesinde tamamlandığı görülmektedir. Dokuz Eylül, Gazi, İnönü, Selçuk, Marmara ve Necmettin Erbakan Üniversiteleri dışında doktora tezi tamamlanmadığı görülmüştür. Tüm üniversiteler arasında en çok tez (f=124) Gazi Üniversitesinde yapılmıştır. Köseoğlu ve Eroğlu Doğan (2020), Gençel Ataman (2019), Kaltakçı Gürel vd. (2017), Kazu ve Çam (2019), Arıca (2015), Tanınmış ve Yıldırım Orhan (2010) tarafından yapılan çalışmalarda da Gazi Üniversitesi en fazla lisansüstü tezin üretildiği yükseköğretim kurumu olarak belirtilmiştir. Gazi Üniversitesi müzik öğretmenliği ve diğer alanlardaki öğretmen yetiştirme eğitiminde en köklü kurumlardan biridir. Çalışma bulguları ışığında Gazi Üniversitesinin günümüzde de öğretmen eğitime dair bilimsel yayın yapma konusunda etkin olduğu görülmektedir.

Araştırmada tezlerin üniversitelere ve yıllara ilişkin dağılımı incelendiğinde, Gazi Üniversitesinde tamamlanan toplam tez sayısının 2010 (f=30) yılından 2020 (f=2) yılına doğru bir azalma gösterdiği ve 2018 yılında hiç lisansüstü tezin üretilmediği görülmüştür. Marmara Üniversitesinde tamamlanan tez sayısı 2010 (f=11) yılından 2019 yılına doğru artarak 2019 yılında 22 tez ile zirve yapmıştır. Öyle ki bu araştırma kapsamında 2019 yılında tamamlandığı saptanan yüksek lisans tezlerinin yarısından fazlası Marmara Üniversitesinde tamamlanmıştır.

Araştırmada incelenen 340 lisansüstü tezin 325'i Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yapılmıştır. Sosyal Bilimler Enstitüsünde (f=11) ve Lisansüstü Eğitim Enstitüsünde (f=4) çok az sayıda tezin tamamlandığı farkedilmiştir. Öğretmenlik bilim dallarının genellikle eğitim bilimleri enstitüleri kapsamında yer almasından dolayı yoğunluğun bu enstitüde olduğu düşünülmektedir. Araştırmanın tezlerin yapıldığı enstitü ile ilgili bulguları Köseoğlu ve Eroğlu Doğan (2020) ve Kazu ve Çam'ın (2019) araştırma bulgularıyla uyum içerisindedir.

Araştırmada lisansüstü tezlerde en çok kullanılan 29 anahtar kelime: müzik eğitimi (f=117), müzik (f=31), çalgı eğitimi (f=25), tutum (f=23), keman eğitimi (f=21), piyano eğitimi (f=17), eğitim (f=15) olarak belirlenmiştir. Araştırma kapsamındaki 340 lisansüstü tezin 43'ünde anahtar kelime bilgisine yer verilmediği farkedilmiştir. Bu durum anahtar kelime yazımında tez yazım klavuz şartlarına uyulmadığını düşündürmektedir. Araştırma kapsamında belirlenen anahtar kelimeler, araştırmada ele alınan konu başlıkları ile uyum göstermektedir. Lisansüstü tezlerde yer alan araştırma konuları genel müzik eğitimi, özengen müzik eğitimi, mesleki müzik eğitimi başlıkları altında incelenmiş ve 18 farklı konu alanı tespit edilmiştir. Lisansüstü tezlerde ele alınan konuların mesleki müzik eğitimi ile ilgili konularda yoğunlaştığı görülmektedir. Lisansüstü tezlerde en sık ele alınan konular sırasıyla şöyledir: müzik öğretmenliği eğitiminde kuram ve performans (f=170), müzik öğretmenliği eğitimi (f=21), ders kitabı/metot/eser inceleme (f=19) ve ilköğretim/ortaöğretimde müzik eğitimidir (f=19). Müzik öğretmenliği eğitiminde kuram ve performans konu alanına ait alt konu alanları müzik öğretmenliği eğitim sürecinde yer alan çalgı eğitimi ve alan eğitimi dersleri eksenindedir. Buna göre en sık çalışılan alt konular şöyledir: keman (f=24), genel

çalğı eğitimi (f=18), piyano (f=16), müziksel işitme-okuma-yazma/makamsal işitme (f=14), ses eğitimi (f=12), klasik gitar (f=11), flüt (f=10) konularında çalışma yapılmıştır. Müzik öğretmenliği lisans programı meslek bilgisi, alan eğitimi ve genel kültür derslerinden oluşmaktadır. Bu nedenle araştırmacıların tez konusu seçiminde alan eğitimi ve onun kapsamındaki çalgı eğitimi konularında çalışmayı daha çok tercih etmesi olağan bir durumdur. Araştırma konularına dair bulguların paralellik gösterdiği bir başka araştırma Kılıç Tapu (2017) tarafından yapılmıştır. Araştırmacı müzik öğretmenliği eğitim süreciyle ilgili yapılan lisansüstü tezleri incelediği çalışmasında konu dağılımını çalgı eğitimi, müzik öğretmenliği alan dersleri inceleme ve değerlendirme, müzik öğretmeni adaylarının bireysel özellikleri ve müzik öğretmeni adaylarının alan yeterlikleri başlıkları altında toplamıştır. Worthington (1956) müzik eğitimi alanında yapılan doktora tezlerinde en çok ele alınan konuların müfredat, öğretim yöntemleri ve müzikoloji olarak tespit etmiştir. Lisansüstü düzeyde üretilen araştırmaların içerikleri açısından incelendiği Can ve diğerleri (2009) tarafından hazırlanan bir başka araştırmada araştırmacıların konu bulma bakımından güçlük çektiği, bulunan konuların da birbirinin tekrarı niteliğinde olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca disiplinler arası kurgulanan araştırmalara ihtiyaç olduğu, çağdaş müzik eğitimindeki gelişmelerin ülkemiz koşullarında müzik eğitimi araştırmalarında izlenmediği, tezlerin güncellikten uzaklaştığı, müzik öğretmenliğinin gereksinimleri açısından fazlaca araştırma kurgulanmadığı belirtilmiştir (Can vd., 2009). Görler (2017) yüksek lisans tezinde müzik ile ilgili lisansüstü tez konularındaki çeşitliliğin artırılması yönünde öneri vermiştir (Görler, 2017). Sonuç olarak; lisansüstü tezlerdeki araştırma konuları ile ilgili elde edilen bulgulara göre, müzik öğretmenliği eğitimi alanında yapılan tezlerin konuları çoğunlukla, lisans programı içeriğindeki dersler hakkında olup, genel müzik eğitimi kademeleri ve özgen müzik eğitimi kapsamında olduğu görülmüştür.

Araştırma kapsamındaki lisansüstü tezlerin araştırma desenlerinin toplam bulgularına göre en fazla nicel (f=187) desenin kullanıldığı, diğer desenlerin nitel (f=96) ve karma (f=57) olarak tercih edildiği anlaşılmaktadır. “Nicel araştırmada konular ve problemler, verilerin sayısal olarak analiz edilebileceği çalışmalardan seçilir. Nitel araştırmalar ise nicel araştırmanın aksine verilerin sayısal olarak analiz edilemeyeceği, açıklanamayacağı ya da sayısallaştırmanın anlamlı olamayacağı konulara yönelirler.” (Yıldız, 2004: 88). Öğretmen eğitimine dair yapılan çalışmalarda konuları derinlemesine ele almak, az sayıda örneklem/çalışma grubu ile araştırmayı yürütmek vb. nedenlerden dolayı nitel araştırmalar tercih edilebilir. Fakat müzik öğretmenliği ya da farklı alanlardaki öğretmenliklere dair yapılan çalışmaların (Köseoğlu ve Eroğlu Doğan, 2020; Gençel Ataman, 2019; Kuzu ve Çam, 2019; Kaltakçı Gürel vd. 2017, Şenyurt ve Özer Özkan, 2017; Kılıç Tapu, 2017; Polat, 2010; Yarbrough, 2002) nicel deseni tercih etme eğilimi içinde oldukları farkedilmiştir. Nicel araştırmalarda, araştırmacılar örneklem/çalışma gruplarına daha kolay erişebilir, araştırma verilerini daha kısa sürede analiz edebilir ve araştırmayı tamamlayabilir. Ayrıca nicel desenin geçmişten günümüze çok tercih edilen ve sık kullanılan bir yöntem olması, bu nedenle tez danışmanlarının ve araştırmacıların nicel çalışmalara daha hâkim olma ihtimalinin nicel desenin tercih edilme nedeni olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada lisansüstü tezlerde örneklem ve çalışma grubu olarak en çok lisans öğrencileri (f=127), ilköğretim öğrencileri (f=68), öğretim elemanları (f=63) ve öğretmenler (f=59) yer almaktadır. Ayrıca lisansüstü tez çalışmalarında toplumun çeşitli kesimlerinden kişiler (f=26), okul idarecileri (f=9), okul öncesi öğrencileri (f=4) de kullanılmaktadır. Araştırmanın örneklem grubu bulgusundan farklı olarak Cavitt (2006) çalgı toplulukları ile ilgili yapılan doktora tezlerini içerik analizi ile incelediği çalışmasında ilkökul ve ortaokul öğrencilerinin en çok kullanılan örneklem grubu olduğunu belirtmiştir. Evren-örneklem/çalışma grubu tanımlamasına dair herhangi bir bilgi vermeyen ya da çalışma

grubuna ihtiyaç duymayan tezler 57 adettir. Lisansüstü tezlerde olasılıklı örnekleme yöntemlerinden basit rassal/tesadüfi örnekleme (f=83), olasılıklı olmayan örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme (f=57) en çok tercih edilen yöntemlerdir. Basit rassal/tesadüfi örnekleme evrendeki her birimin eşit seçilme şansına sahip olduğu ve bir birimin seçiminin diğerini etkilemediği örnekleme türüdür. Araştırmaya hız ve pratiklik kazandıran kolayda örnekleme yönteminde ise araştırmacı yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer ve örnekleme girecek kişi sayısı istenen örneklem büyüklüğüne ulaşınca kadar devam eder (Kabakçı Yurdakul, 2013). Araştırmacıların pratiklik ve avantajlı durumlarından ötürü bu örnekleme yöntemlerini tercih ettiği söylenebilir. İncelenen 78 lisansüstü tezde örneklem/çalışma grubu olmasına rağmen örnekleme yöntemine dair bilgi verilmemesi dikkat çekicidir. Araştırmanın bu bulgusunu destekleyen Gençel Ataman (2019) tezlerde örneklem seçme yönteminin açıkça belirtilmemesinin büyük bir eksiklik olduğunu, tezlerin bilimsellik ve nitelik açısından kapsamlı olması gerektiğini ifade etmiştir.

Araştırma kapsamında incelenen tezlerde en sık kullanılan (f=102) örneklem büyüklüğü 31-100 arasındaki gruplar olmuştur. Sırasıyla, tezlerin 76'sının 11-30, 69'unun 101-300, 48'inin 301-1000, 47'sinin 1-10 örneklem büyüklüğüne sahip olduğu görülmektedir. Lisansüstü tezlerin 3'ünde 1000'den fazla örneklem büyüklüğünün yer alması müzik eğitimi çalışmalarında büyük örneklem gruplarının tercih edilmediğini göstermektedir. Tezlerin 12'sinde örneklem büyüklüğü hakkında bilgi verilmemesi dikkat çekicidir. Araştırmacıların tezlerindeki yöntem kısmına dair her türlü başlığa ilişkin bilgiyi ayrıntılı ve tutarlı bir şekilde ortaya koymasının bilimsel niteliği açısından önemlidir.

Araştırmadaki lisansüstü tezlerin güvenilirliği için (yüksek lisans (f=67), doktora (f=58)) en çok Cronbach Alpha değerlerinin belirlenmesi yöntemi kullanılmıştır. Uzman görüşü (f=32), faktör analizi (f=24), madde analizi (f=22), pilot uygulama (f=20), madde toplam korelasyonu (f=16), Spearman-Brown formülü (f=12) sıklıkla tercih edilen diğer güvenilirlik yöntemleridir. Yüksek lisans düzeyindeki tezlerin 124'ünde, doktora düzeyindeki tezlerin 18'inde herhangi bir güvenilirlik çalışmasına yer verilmemiştir. Araştırma kapsamındaki tezler geçerlik yöntemlerine göre incelendiğinde yüksek lisans (f=43) ve doktora (f=47) düzeyindeki tezlerde en fazla "uzman görüşünün" tercih edildiği belirlenmiştir. İkinci derecede tercih edilen geçerlik tekniği yüksek lisans tezlerinde f=25 ve doktora tezlerinde f=19 ile faktör analizidir. Doktora tezlerinde pilot uygulama da (f=19) aynı düzeyde tercih edilmiştir. Yüksek lisans düzeyindeki tezlerin 140'ında, doktora düzeyindeki tezlerin 18'inde toplam sayıdaki tezlerin 158'inde herhangi bir geçerlik çalışmasından bahsedilmemiştir. Lisansüstü tezlerde geçerlik-güvenirlik yöntemlerinden bahsedilmemesi veri toplama araçlarındaki geçerlik-güvenirlik çalışmalarının eksikliğini göstermektedir. Yarbrough (2002) müzik eğitimi ile ilgili araştırmaları içerik analizi ile incelediği çalışmasında gelecekte müzik eğitimi ile ilgili yapılacak çalışmalarda geçerlik ve güvenilirlik aşamalarında daha dikkatli olunması gerektiği sonucuna varmıştır. Bir başka araştırmacı Yüctoker'e göre (2019) nitel araştırmalarda geliştirilmek istenilen ölçme araçları ve nicel araştırmalarda kullanılan ölçekler geçerli ve güvenli olmalıdır. Araştırmacılar, nitel yöntemde kullanımına çok sık rastlanmayan, genellikle nicel çalışmalar için ölçek geliştirme aşamasının kuramsal kısmının nitel olarak değerlendirilip geçerlik oranlarının alınmasını sağlayan Lawshe kapsam geçerlik yöntemini de öğrenmelidir (Yüctoker, 2019). Araştırma kapsamındaki tezlerde Lawshe tekniği doktora düzeyindeki tezlerin yalnızca 1 tanesinde tercih edilmiştir. Yüksek lisans tezlerine göre doktora düzeyindeki tezlerde geçerlik-güvenirlik çalışmalarına daha çok yer verildiği söylenilebilir. Nicel desenle yapılan lisansüstü tezler kapsamında toplanan verilerin geçerlik-güvenirlik yöntemlerinin, nitel verilerine göre daha fazla sıklıkla yer aldığı görülmüştür.

Araştırmada en çok kullanılan veri toplama araçları sırasıyla ölçek (f=120), anket (f=1181), form (f=108) ve doküman incelemesi (f=103) olarak belirlenmiştir. Yüksek lisans düzeyinde en fazla tercih edilen veri toplama aracı anket (f=82), doktora düzeyinde en fazla tercih edilen ise ölçektir (f=54). Araştırmada ölçek ve/veya anketin sıklıkla tercih edilmesi bulgusu alanyazında müzik eğitimi alanında ve farklı alanlarda yapılan diğer araştırmalardaki (Köseoğlu ve Eroğlu Doğan, 2020; Aydınli Gürler, 2020; Orakcıoğlu, 2019; Kazu ve Çam, 2019; Gençel Ataman, 2019; Kılıç Tapu, 2017; Şenyurt ve Özer Özkan, 2017; Polat, 2010) bulgularla örtüşmektedir. Araştırmalarda ölçek ve anketlerin çok kullanılması nicel araştırma ile yapılan tezlerin sayıca çok olmasından kaynaklanabilir.

Araştırmada tezlerde en fazla kullanılan beş veri analiz yöntemine ilişkin dağılım incelendiğinde betimsel istatistikler (f/%), içerik analizi, Mann-Whitney U Testi, Anova, T-Testi olarak belirlenmiştir. Yüksek lisans düzeyinde en fazla betimsel istatistikler (f/%) (f=116) kullanılırken, doktora düzeyinde ise Mann-Whitney U Testi (f=38) ve Wilcoxon İşaret Testi (f=34) kullanılmıştır. Araştırmanın bu bulgusunu destekleyen Worthington (1956) incelediği doktora tezlerinde en çok betimsel çalışmaların yer aldığını ifade etmiştir. Araştırmacıların yüksek lisans tezlerinde frekans ve yüzdeye dayalı basit istatistiksel hesaplamaları, doktora düzeyinde ise örneklemin küçük ve dağılımın normal olmadığı durumlarda kullanılan parametrik olmayan testleri daha çok tercih ettikleri ortaya çıkmıştır.

4.1. Öneriler

Lisansüstü tezlerin müzik öğretmenliği alanındaki kuramsal bilgi birikimine katkı getirmesi, bu alandaki uygulama ve performans süreçlerine bir nitelik kazandırabilmesi için müzik öğretmenliği programlarındaki alan bilgisi derslerinin yanı sıra bilimsel araştırma yöntemleri, istatistik, ölçme ve değerlendirme, tez yazım teknikleri hakkında öğrencilerin en üst düzeyde verim alacağı şekilde yararlanmasının sağlanması önerilebilir.

Lisansüstü enstitüler tez hazırlama aşamalarında araştırmacılara, tez danışmanlarına ve jüri üyelerine enstitülerin belirlediği tez kılavuzunda yer alan bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerin tezlerdeki uygunluğunu ve doğruluğunu denetlemelerini sağlayacak çeşitli uygulamalar üretebilir.

Müzik öğretmenliği ana bilim dalında yapılan lisansüstü çalışmalarda nicel desenli araştırmalar daha çok tercih edilmiştir. Müzik eğitimi/öğretmenliği ile ilgili konuları derinlemesine inceleme olanağı veren nitel çalışmaların sayısı artırılabilir. Nitel ya da karma desenli yaklaşımların tercih edilmesi, kullanılan veri toplama araçları ve analiz yöntemleri açısından da çeşitlilik sağlayabilir. Kantorski ve Stegman (2006) tarafından nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı müzik eğitimi ile ilgili tezlerin içeriği incelenmiş, araştırma sonucunda araştırmacıların nitel çalışma yapma konusunda desteklenmeleri gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu nedenlerden dolayı araştırmacılar, danışmanları tarafından nitel ya da karma desenli tezlere uygun olabilecek konuları tercih etmeleri yönünde yönlendirilebilir.

Müzik eğitimi/öğretmenliği alanında çalışma yapmak isteyen araştırmacılar, öncelikle araştırma yöntem ve teknikleri ile ilgili konulara hâkim olmalıdır. Araştırmacıların istatistiksel teknikler hakkında temel düzeyde bilgi sahibi olmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Araştırmada bazı tezlerde anahtar kelimelere, örnekleme / geçerlik ve güvenilirlik yöntemlerine yeterince yer verilmediği görülmüştür. Araştırmacı, tez yazım kılavuzunda belirtilen başlıkları önemsemeli, yöntem aşamasındaki adımları açık ve net bir şekilde ifade etmeli, kullanılan ölçme araçlarına dair geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını yapmalı ya da araştırma öncesi başka araştırmacılar tarafından geçerliği yapılmış ölçme araçlarını tercih etmelidir. Ayrıca çalışmaların bilimsel niteliği açısından nadir kullanılan geçerlik-güvenirlik yöntemlerinin de tercih edilerek uygulamalar çeşitlendirilebilir.

Araştırma kapsamındaki lisansüstü tezlerde en çok müzik öğretmenliği eğitiminde kuram ve performans konu alanı ile alt konuları (çalgı eğitimi ve alan eğitimi dersleri) ele alınmıştır. Araştırmacılar müzik eğitimi/öğretmenliği hakkında işlevsel ve yararlı olabilecek farklı konu alanlarında çalışabilirler. Tez danışmanlarının lisansüstü öğrencilerini bu anlamda yönlendirmesi, araştırma konularının çeşitlenmesini sağlaması literatüre katkı sağlayacaktır. Eğitim, bilişim ve farklı alanlardaki güncel gelişmeler takip edilmelidir. Müzik eğitimi konuları çok yönlü ele alınarak disiplinlerarası araştırmalara imkân tanınmalıdır. Müzik Öğretmenliği mesleğini resmi ya da özel kurumlarda icra eden/etmek isteyen eğitimcilere, araştırmacılara, akademisyenlere çok yönlü, çağa uygun bir araştırma ortamı sağlanabilir.

Türkiye’de 2010-2020 yılları arasında müzik öğretmenliği bilim dallarında yapılmış lisansüstü çalışmalar ile sınırlı tutulan bu araştırmanın sınırları ve içeriği geliştirilerek belli dönemlerde araştırmanın tekrarı yapılabilir. Türkiye ve yurt dışında müzik öğretmenliği alanında yapılan lisansüstü tezler karşılaştırmalı olarak incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Arıca, E. (2017). Türkiye’de keman pedagojisi alanında hazırlanan lisansüstü tezler üzerine bir inceleme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 32(2), 327-342.
- Atilla, B., Akyürek, R. (2020). Examination of postgraduate theses on string instruments in Turkey. *Educational Research and Reviews*, 15(9), 581-586. 2020 Doi:10.5897/ERR2020.4038.
- Aydınlı Gürler, D. (2020). A review of graduate theses in group piano education. *Ekev Akademi Dergisi*, 83, 165-184. Doi: 10.17753/Ekev1489.
- Babaç, E. E., Köse, H. S. (2018). Türkiye’de 2011-2018 yılları arasında koro alanında yapılmış olan lisansüstü tezlerin bazı parametreler bakımından incelenmesi. *Online Journal of Music Sciences*, 3 (1), 35-55. Doi: 10.31811/ojomus.430359.
- Can, A.A., Can, Ü.K. & Bağcı, H. (2009). Lisansüstü müzik eğitimi programlarıyla ve gerçekleştirilen araştırmalarla ilgili sorunlar ve çözüm önerileri. *The First International Congress of Educational Research "Trends and Issues of Educational Research"*. (01-03 Mayıs 2009). Çanakkale: Educational Research Association, Çanakkale Onsekiz Mart University, Ministry of National Education.
- Cavitt, M.E. (2006). A content analysis of doctoral research in beginning band education, 1958-2004. *Journal of Band Research*. 42. 42-49.
- Demiray, P. (2013). *Proje tabanlı öğrenme modelinin etkililiği: Bir meta analiz çalışması*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Demirbatır, R.E. (2001). Müzik alanı yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlik tez bibliyografyası. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (1), 123-141
- Dikmen, M., & Tuncer, M. (2018). Bilgisayar destekli eğitimin öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisinin meta-analizi: Son 10 yılda yapılan çalışmaların incelenmesi. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*. 9(1), 97-121.
- Dinçer, S. (2014). *Eğitim bilimlerinde uygulamalı meta-analiz*. (Birinci Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Ece, A.S. ve Çeşit, C. (2011). Türkiye’de lisansüstü düzeyde yapılan disiplinler arası müzik araştırmaları ve sonuçları. *The Journal of International Social Research*. 4(17), 599-617.

- Geboloğlu, B. (2020). Türkiye’ de klasik türk müziği bestecileri ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin incelenmesi. *İdil*, 9(65), 19-30. Doi: 10.7816/idil-09-65-03.
- Gençel Ataman, Ö. (2019). Müzik öğretmenliği bilim dallarında yapılan flüt ile ilgili lisansüstü tezlerde araştırma eğilimleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 22(41), 113-132. <https://doi.org/10.31795/baunsobed.581255>.
- Görler, B.D. (2017). *Eğitim bilimleri enstitülerindeki müzik yüksek lisans tezlerinde kullanılmış olan araştırma yöntemleri ve konu yönelimleri-bibliyografik bir çalışma*. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Kabakçı Yurdakul, I. (2013). Evren ve örneklem. A.A. Kurt. (Editör) *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (1. Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisleri, 75-91.
- Kaltakçı Gürel, D., Ölmeztürk, A., Durmaz, B., Abul, E., Özün, H., Irak, M., Subaşı, Ö. & Baydar, Z. (2017). 1990-2016 Yılları arasında Türkiye’de fizik eğitimi alanında yapılmış lisansüstü tezlerin içerik analizi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 37(3), 1141-1172. <https://doi.org/10.17152/gefad.335238>.
- Kantorski, V.J., & Stegman, S.F. (2006). A content analysis of qualitative research dissertations in music education, 1998-2002. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 168, 63-73.
- Karadağ, E. (2009). Eğitim bilimleri alanında yapılmış doktora tezlerinin tematik açıdan incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 75-87.
- Karadağ, R. (2014). Dünyada ve Türkiye’de farklılaştırılmış öğretimle ilgili yapılmış çalışmaların değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(3), 1301-1322.
- Karaman, S.ve Bakırcı, F. (2010). Türkiye’de lisansüstü eğitim: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 94-114.
- Kazu, İ. Y., Çam, H. (2019). Öğretmen yeterliği ve nitelikleri üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaların incelenmesi: bir içerik analizi çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(71):1349-1367. DOI:10.17755/esosder.516910
- Kılıç Tapu, I. (2017). Müzik öğretmenliği eğitimi sürecinin lisansüstü tezlerdeki görünümü. *Journal Of Social And Humanities Sciences Research*. 4(11), 504-513.
- Köseoğlu, S., Eroğlu Doğan, E. (2020). Türkiye’de 2010-2017 yılları arasında fen bilgisi öğretmenliği bilim dalında yapılmış olan lisansüstü tezlerin analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(75):1122-1147. Doi:10.17755/esosder.654747
- Kuzu, A. (2013). Veri toplama yöntem ve araçları. A.A. Kurt. (Editör) *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (1. Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisleri, 93-115.
- Mevzuat Bilgi Sistemi. (2020). *Yükseköğretim Kanunu*. 21 Aralık 2020 tarihinde <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2547.pdf> adresinden alındı.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Thousand Oaks, California: Sage.
- Neuman, W.L. (2014). *Social research methods: Qualitative and quantitative approaches*. (Seventh Edition). United States of America: Pearson.
- Orakcioğlu, E. (2019). *Türkiye’de uzaktan eğitim temalı 2013-2018 yılları arasında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

- Özbay, S.S., Can, Ü.K. (2020). Türkiye’de orff-schulwerk yaklaşımı konusunda oluşturulmuş süreli, süresiz yayınlar ve bilimsel çalışmaların incelenmesi. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 166-189.
- Polat, G. (2010). *Eğitim yönetimi ve denetimi anabilim dalında yapılmış lisansüstü tez çalışmalarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F.G. (2019). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. (7. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahin, Ç. (2017). Nitel veri analizi. R.Y. Kıncal. (Editör) *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (5. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 185-192.
- Şenyurt, S., Özer Özkan, Y. (2017). Eğitimde ölçme ve değerlendirme alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin tematik ve metodolojik açıdan incelenmesi. *İlköğretim Online*, 16(2), 628-653. Doi: 10.17051/ilkonline.2017.304724.
- Tanınmış, G.E., & Yıldırım Orhan, Ş. (2010). Master theses and doctoral dissertations conducted between 1986 and 2009 in music education. *2nd World Conference on Educational Sciences (WCES-2010)*, Vol.2, İstanbul, Turkey, pp.5051-5058.
- Tuna, A. (2017). Müzik bibliyografyası bağlamında 2000-2017 yılları arasında yapılmış lisansüstü tezler ve yöntemleri. *Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı Dergisi*, 11, 125-133.
- Uçan, A. (2018). Dünyada müzik araştırmalarına genel bir bakış ve KKÜ 1. Uluslararası müzik araştırmaları öğrenci kurultayı. *Online Journal of Music Sciences*, 3(2), 7-45. Doi: 10.31811/ojomus.491235
- Varış, Y.A. (2012). Türkiye’de viyola üzerine yazılmış lisansüstü tezlerin analizi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(8), 1247-1260.
- Worthington, R.A. (1956). *A review of doctoral dissertations in music education*. Doctoral Thesis, University Of Illinois, The Graduate College, Ukuana-Illinois.
- Yarbrough, C. (2002). The first 50 years of the "journal of research in music education": A content analysis. *Journal of Research in Music Education*. 50(4), 276-279. Doi:10.2307/3345354.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (6. Baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, A. (2004). Türkiye’deki yetişkin eğitimi araştırmalarına toplu bakış. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(1), 78-97.
- Yücetoker, İ. (2019). Müzik eğitimi yayınlarında kullanılan nitel ölçme araçlarında geçerlik sıkıntıları ve çözüm önerileri. *Karadeniz 1. Uluslararası Multidisipliner Bilimsel Çalışmalar Kongresi*, (15-17 Mart 2019) Giresun: Ubak Uluslararası Bilimler Akademisi, 944-955.